

III. Quae statuta sunt de diebus anniversariis pro defunctis, extendenda sunt *ad dies* 3, 7 et 30 ab obitu vel depositione, sive quoad Missam de requie cum cantu, sive quoad translationem si impediuntur.

IV. S. C. declarat, diem anniversarium, nec non dies 3, 7 et 30, tam a die obitus quam a die depositionis computari posse.

V. De speciali vero gratia permittitur ut in duplicibus minoribus celebrari quoque possint anniversaria, quamvis a die obitus non sint, quae a religiosis communitatibus, a canonicorum collegiis, a confraternitatibus, aut ab aliis quibuscumque piis sodalitatibus, pro confratribus defunctis semel in anno fieri solent, nec non illa, quae pro fidelium pietate infra octavam commemorationis omnium fidelium defunctorum locum habent, exceptis diebus supra memoratis.

537. *Quid de anniversariis, quae ex pecunia in concione pro animabus Purgatorii collecta, (v. g. die sequenti) celebrari solent?* Haec tamquam vera anniversaria neque ex natura propria, neque ex privilegio (quod utique non habent), neque ex consuetudine, considerari possunt. S. R. C. 9 Aug. 1835 (n. 2733).

538. *Circa Missas quotidianas de requie, hodie estne aliquid notandum?*

Notandum I. quod in sacellis sepulcretorum, et a fortiori in eorundem coemeteriorum ecclesia vel oratorio principali, Missa de requie celebrari potest etiam in duplicibus, exceptis tantummodo illis primae vel secundae classis, dominicis et festis de praecepto, necnon feriis, vigiliis et octavis privilegiatis. S. R. C. *Decr. Aucto* (n. 3903) et 12 Ian. 1897 (n. 3944).

Notandum II. quod in Missis quotidianis lectis orationes sunt: 1^a pro uno vel una vel pluribus iuxta intentionem offerentis eleemosynam; 2^a ad libitum; 3^a pro omnibus defunctis. Cf. *Decr. gen.* 30 Ian. 1896 (n. 3920).

CAPUT XIX.

De parcho quoad vigilantiam et correctiones.

539. *Cur ad correctiones quoque parochus tenetur?*

Quamvis parochus praedicet, sacramenta administret et bonum exemplum praebeat; nihilominus plurima peccata, vitia et scandala semper remanebunt; multi enim Ecclesiam non frequentant, vel concionem sibi non applicant, vel tentationibus et difficultatibus vinci sinunt. Malis huiusmodi maxima ex parte remedium adhiberi nequit; sed aliqua per privatas correctiones congrue et efficaciter emendari possunt. Hinc discreto harum quoque correctionum onere gravatur parochus; et, si in hoc graviter deficeret, timere deberet de illa Domini comminatione (*Ezech. XXXIII. 5*): « Si non fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua, « ipse impius in iniquitate sua morietur; sanguinem autem « eius de manu tua requiram ».

540. *Quanto cum incommodo parochus ad hoc tenetur?* Quamvis necessitas extrema vel adeo gravis occurrere possit, ut parochus cum magno (et forte etiam vitae) sacrificio damnationem alicuius animae aut publica scandala impedire debeat (bonus enim pastor animam suam dat pro ovibus suis); attamen casus, in quibus parochus cum magno sacrificio ad correctiones vere teneatur, nequeunt esse frequentes; et in genere statui debet quod obligatio corrigendi non potest esse adeo incommoda vel molesta, ut si talis esset, nemo aut fere nemo officium parochi acceptare vellet. Scripsit Lugo (*XIV. 133*): « Neque enim tenetur « superior cum quolibet suo damno inordinationes impe- « dire; nec ad hoc gravissimum onus intendunt se obli- « gare, quando huiusmodi munera suscipiunt, sed ad ra- « tionabilem et prudentem vigilantiam et curam, quae « proportionata debet esse, et maior ad maiora, minor ad « minus gravia praecavenda ».

541. *Cur parochus tenetur vigilare et inquisitiones facere?* Quia secus plurima eum laterent, aut non tempestive ad eius notitiam pervenirent. « Quae potest esse « pastoris excusatio (scripsit D. Gregorius) si lupus oves « comedit, et pastor nescit? ».

542. *Explica quomodo practice vigilare possit et debeat?* Ordinarie regulae sunt sequentes. Vigilet imprimis circa proprios familiares, et suae Ecclesiae inservientes. Notet diligenter quinam pueri doctrinam christianam non frequentent, et quinam parochiani praecepto paschali non satisfaciant. Vigilet speciatim circa clericos qui suo tempore ad sacros ordines promoveri debent. Occasione benedictionis domorum in paschate, observet an imagines obscenae vel impiorum hominum e muris pendeant; an religionis signa animadvertantur; an adsint lecti sufficientes ut sexuum separatio servetur. Occasione census animarum, si prudenter possit, inquiret ad quasnam scholas vel officinas filii mittantur; an filiae alibi serviant et ubinam; an pax in familia adsit etc. Specialiter quoque vigilet circa illas puellas, quae, mortua matre, solum cum patre et quasi sine ulla custodia remanserunt; istae enim in magno periculo versari solent; et tunc parochus (si possit) bonam et provectioris aetatis vicinam rogabit, ut quasi mater earum curam suscipiat, et, si aliquod periculum suboriatur, illud secretissime sibi indicet. Idem dic de mulieribus pauperibus quae in iuvenili aetate viduae remanserint, aut maritum in carcere habeant. Si forte impiorum aut haeticorum scholae in paroecia adessent, tunc quam maxime vigilare deberet ne filii ad illas mittantur. Summam denique vigilantiam sub gravissima obligatione adhibere deberet, si quidam perversi aliquam sectam, vel alia mala paroeciae adhuc bonae ruinam allatura, machinarentur.

543. *Tenenturne parochi minutiores inquisitiones facere, ut de quolibet parochiano sciant quibus moribus sit imbutus?* Negative. Tunc enim non solum onus intolerabile et infinitis scrupulis subiectum parochis impone-

retur, sed etiam parochiani id quam maxime aegre ferrent et parochum odio haberent. Haec minuta inquisitio (ut ait Diana *T. VII. Tr. IV. R. 25 n. 3*) « generat scandala, « et occasionem praebet odiis et dissensionibus. Nam ho- « mines moleste ferunt, sua ab aliis facta scrutari, et « suapte natura talis inquisitio iniuriam infert proximo, « cuius honori adversatur et aestimationi, quam de se « optimam omnes habere cupiunt ». Hinc theologi passim observant, parochum inquirere quidem debere, sed in genere, quaerendo nempe (speciatim ruri et circa illas paroeciae partes quae a parochiali residentia longe dissident) an aliquid inordinati adsit. Si tamen parochus aliquem fundatum et gravem suspectum circa rem (cui, iuxta dicenda paullo infra, remedium apponendum sit) haberet, utique tunc vigilare specialiter et inquirere teneretur.

544. *Expeditne ut parochus, ad parochianorum notitias habendas, confessionali utatur?* Negative ordinarie (ut iam alibi notavi); secus enim multi, id advertendo, accederent non iam ad confitenda cum spiritu poenitentiae peccata propria, sed ad facta aliorum enarranda; et sic confessionale in locum querelarum dieteriorumque (ne dicam murmurationum et calumniarum) converteretur. Plurimi etiam a confessione apud parochum faciendam prorsus abhorrent, tum propter timorem huiusmodi molestarum interrogationum, tum speciatim ne tamquam delatores publice haberentur. Res demum eo desinerent, ut eius confessionale desertum remaneret, et parochus quoad sacramenti poenitentiae administrationem se inutilem redderet. Dixi *ordinarie*; pro aliquo enim casu raro et magni momenti, aliquid huiusmodi audire etiam in confessionali (speciatim a personis quae alio modo rem parochi significare nequirent) certe liceret.

545. *Quid notandum circa delationes et delatores?* Extra confessionale quemlibet (delationes calumniosas facere non assuetum) parochus audire poterit, dummodo non

facile credat; spontanei enim delatores saepe saepius ex passione loquuntur, decipiunt, aut saltem res valde exaggerant. Insuper delationes (maxime vero inquisitiones) magnam prudentiam exigunt. Parochus, qui multis delatoribus, aut paucis quidem sed secretum non servantibus (cuiusmodi saepe sunt foeminae et sacristiae inservientes) vel personis criterio aut bona conscientia carentibus, se circumdaret, odiis iurgiisque aditum aperiret, et tandem propriam auctoritatem et existimationem in discrimen coniceret, speciatim si notorie huius vel illius foeminae (maxime vero propriae ancillae) delationes assidue exquireret aut libenter audiret. Exceptis itaque casibus raris, parochus ab aliquo bono sacerdote dumtaxat, aut viro gravi, notitias paroeciae regimini necessarias exquirere poterit et aliquando debet.

546. *Postquam parochus aliquid mali de suis parochianis audiverit, quomodo se gerere debet?* Non praepropere procedat, sed circumstantias consideret, ne tamquam certum habeat id quod dubium et forsitan omnino falsum esse potest. In dubio autem (nisi res sit adeo gravis ut nihilominus nulla interiecta mora procedere debeat) sinat ut tempus rem bene dilucidet; secus enim periculo alios temere offendendi, et seipsum vel odiis gravissimis vel despectui exponendi obviam iret. Cautela autem specialissima haberi debet dum primitus parochus ad paroeciam advenit.

547. *Quid exigitur ut parochus ad correctiones faciendas vere teneatur?* Exigitur: 1° ut (saltem ordinarie) non respiciant peccata nimis communia; 2° ut non debeant praesumi perniciosae; 3° ut non debeant existimari inutiles.

548. *Cur dixisti quod correctiones peccata nimis communia (saltem ordinarie) respicere non debent?* Quia istae non solum immodice parochum gravarent (ut modo dicebam); sed etiam illum exosum et invisum redderent; quod in destructionem non parum cederet; res

enim eo tandem desinerent, ut parochiani illum despicerent et vocati ad eum non accederent. Ita reapse sentiunt parochi etiam optimi. Verum est quod multi theologi dicunt, pastores oves suas in peccato mortali existentes corrigere debere; sed hoc intelligendum est per quantum moraliter fieri possit et bono paroeciae regimini deserviat. Scavini (*I. 452*) scripsit: « Plerumque impossibile est ut omnes singillatim corrigantur, cum nimius sit delinquentium numerus: quo in casu correctio prudenter fiat passim in catechesibus et publicis concionibus ».

549. *Quandonam correctio praesumi debet perniciose, et quando non?* Quando vel nihil boni sit sperandum sed solum maiora mala sint formidanda; vel bonum quod speratur in comparatione mali quod timetur minus aestimari debeat. « Mallem aliquando tacuisse, quam ad tantam reprehendisse perniciem » (*S. Bern.*). Veniendo ad particularia, haec perniciēs ordinarie timeri debet in sequentibus casibus.

I. Si agatur de hominibus incredulis, qui iam cum Ecclesia et sacerdotibus nihil commune habere volunt (*Frassinetti Man. n. 69. 81*). Quaedam tamen facilius ab istis quam a catholicis interdum obtinentur, dummodo ad modum non correctionis sed gratiae petantur; et casus contingere potest v. g. in celebratione matrimonii ecclesiastici, si civili tantum coniungerentur. Ex quadam naturali honestate et comitate, vel propter respectum uxoris et filiorum, vel ad propriam potentiam aut animi generositatem ostendendam, et maxime si res petita in ipsorum utilitatem vel honorem redundaret, subinde parochorum petitionibus obsequuntur. Idem dic si interdum ipsi aliquid a parochis peterent, aut aliqua alia propitia eos adhortandi occasio se offerret. Caeterum verissimum est quod ordinarie, si de infami pellice relinquenda vel de re simili ageretur, parochus non nisi peiora mala (et fortasse acrem persecutionem) ex correctione expectare deberet.

II. Si agatur de hominibus catholicis quidem sed parochus infensus, vel superbis et praepotentibus; si enim res sit de correctionibus quae in malam partem accipi solent, valde facile est quod in odium parochi (qui illos correxit) inordinationes et scandala adaugeant atque multiplicent. Vae parochis, qui inimicum potentem et perpetuum (maxime si divitiis vel auctoritate praeditus sit) in paroecia habent!

III. Si agatur de vitio minime notorio, ita ut correctus suspicari possit quod uxor vel alia persona domestica aut vicina rem parochus significaverit; speciatim si in delatione falsitas vel exaggeratio subesse potuerit; maxime vero si res esset de furto, adulterio, debito pecuniario non soluto, vel aliis similibus, in quibus correctio valde ingrata esse, et aversionem contra parochum ingerere solet.

550. E contra correctio ordinarie non debet praesumi perniciose 1° si agatur de pueris vel adolescentibus, vel mulieribus; aut de peccatore qui iam sit in limine mortis, et proinde in imminentis aeternae damnationis periculo versetur. Interdum etiam si agatur de scandalo enormissimo (quo iam fere nihil peius expectari possit), dummodo aliqua, etsi tenuis, resipiscentiae spes effulgeat; illa enim tunc valde aestimari debet, et malis quae timerentur facile praeponderat.

551. *Quandonam correctio, etsi non perniciose, tamen non necessaria vel inutilis existimanda erit?* 1° Si credendum sit quod subditus per se ipsum emendabitur, aut certe aequalis vel maior spes in aliis mediis (quae peccatori non desint) collocari debeat. 2° Si correctio iam iterum atque iterum tentata fuerit sed semper frustra. 3° Si ageretur de homine iam a longo tempore habituato atque non iam ex ignorantia vel spiritualium auxiliorum defectu, sed ex pura malitia, seu ex profunda voluntatis perversitate, peccante.

Attamen notanda sunt sequentia: 1° Interdum correctio, quamvis sit inutilis respectu peccatoris, potest esse

utilis respectu aliorum, ne scilicet parochiani scandalizentur eo quod parochus videat et non corrigat. Hoc tamen (si parochus zelo praeditum se ostendat) non facile supponendum est. 2° Utilis ordinarie censi debet correctio si persona corrigenda ex aliquo motivo valde indigeat ut parochus ei benevolus sit. 3° Aliquae correctiones adeo necessariae esse possunt, ut fieri debeant, quamvis spes fructus valde exigua foret, ut modo dicebam.

552. *Quinam sunt casus magis practici, in quibus (omnibus perpensis) correctio ordinarie fieri debet?*

I. Si, v. g. ruri in paroecia satis bene morata, ageretur de scandalo publico et non ordinario, quod proveniret, v. g. ab aliqua meretrice, vel publico concubinato, vel matrimonio mere civili, vel puella antequam matrimonium ineat uterum gestante, vel aliquo cynismus (nuditate) exercente, vel aliquo publice festa profanante, vel publicis ludis tempore divinorum officiorum continuatis, vel denique choreis et serotinis conversationibus, si illuc in usu non essent. Idem dic multo magis si ageretur de aliquo extraordinario scandalo contra fidem, v. g. si parochianus Protestantibus domum pro templo vel schola locare vellet.

II. Si in aliqua domo masculi cum foeminis promiscue dormirent, vel imagines obscoenae expositae conspicerentur.

III. Si puella in magno delinquendi vel se prostituendi periculo versaretur.

IV. Si in bona paroecia quidam genitores circa filiorum educationem valde delinquerent, v. g. si ad doctrinam christianam eos non mitterent, aut filios vel filias magnis periculis exponerent etc.

V. Si quis praecepto paschali non satisfacisset (dum alii communiter satisfacerent), aut periculose decumbens sacramenta non peteret.

VI. Si magna rixa aut discordia suboriretur, et idem

dic si inter maritum et uxorem divortium illegitimum adesset.

VII. Si parochus esset praesens quando aliquod peccatum committeretur aut committi vellet.

VIII. Speciali demum et minutiori modo corrigere deberet clericos ad Ordines Sacros non adhuc admissos; et (quantum moraliter fieri potest) orphanos quovis pene custodia destitutos.

553. *Quid notandum circa modum quo correctio fieri debet?* Documenta sequentia deservire possunt.

I. Curet parochus ut sit ipse irreprehensibilis, atque a parochianis existimetur et ametur.

II. Pro felici correctionis exitu Deum oret.

III. Efficaces paret rationes non solum supernaturales, sed etiam naturales; mala enim et pericula temporalia quae ex peccatis profluunt, pro iis praecipue qui Deum parum timent, melius deservire possunt. Obiectiones autem et difficultates praevideat, atque ad illa solvenda maiori qua poterit efficacia se praeparet.

IV. Interdum tempus opportunum expectari debet; v. g. si parochianus brevi accessurus esset ad parochum pro eleemosyna; vel si hic et nunc passiones forent nimis accensae etc.

V. Si correctionis publicitas non sit necessaria, et haec personae corrigendae displicere possit (prout ordinarie contingit), tunc correctio secreto fieri debet, et curandum ut familiares nihil audiant nihilque sciant. Imo interdum expedit ut parochus parochianum non advocet (maxime per alium), sed potius ipse ad illum accedat cum aliquo praetextu, vel per viam illum alloquatur, quin alii quidquam suspicari possint.

VI. Pastor clarissime patefaciat quod ex solo ovis suae amore et ex mero desiderio eius boni temporalis et aeterni, prout munus suum exigit, correctionem facit.

VII. Homines amore et timore moventur. Parochus primitus (saltem ordinarie) viam amoris tenebit; idque

maxime si personae corrigendae aetas, educatio, conditio et indoles specialem respectum et lenitatem exposcant. Delictum itaque non exaggerabit; et, si illud dubium foret, cavebit ne loquatur quasi certum esset. Imo, etsi parochus sciat, delictum certissime fuisse commissum, non raro melius erit ut hanc cognitionem abscondat, et de solis dicteris quae in paroecia fiunt sermonem habeat. Si qui corrigitur bonis etiam qualitatibus polleat, has laudet; et dicat se paternam admonitionem facere, quia scit illum esse bonum atque obtemperatum. Correctio suapte natura amorem proprium offendit, et totum periculum ne boni pastoris verba in malam partem accipiantur, ex hac amoris proprii offensione procedere solet; quem proinde, quantum possibile est, quietum servare et quodammodo blandiri oportet. Parochus itaque, sepositis obiurgationibus verbisque vehementibus, serio quidem, sed mitissime loquatur; neque ab hac via recedat, si forte (prout saepe accidit) correctus aliquod verbum paulo iniuriosum contra illum proferat. Imo interdum expedit ut parochus indirecte procedat, et, quasi delictum commissum ignoraret, de illo ne verbum quidem faciat; bene vero, si peccator aliud vitium minus quidem probrosum sed a parochis corrigi solitum habeat, ex hoc occasionem sumat illum adhortandi et simul aeternas veritates meliori modo possibili in eius mentem revocandi, ut sic per viam indirectam a miserrimo peccati mortalis statu eum eripere satagat. Prima correctione non iuvante, interdum secunda et tertia tentari debet; unde scripsit D. Chrysostomus: « Dixisti semel et non audivit: dic bis et ter et toties donec persuaseris ». Si tandem per viam amoris nihil obtineri possit, tunc parochus (si prudentia id sinat) viam timoris tentabit, quin tamen in obiurgationibus et minis limites excedat, ne scandalum ingerat, vel (considerata minarum qualitate) familiis se odiosum reddat.

VIII. Si foeminae iuventute adhuc florentes (aut ipsum parochum calumniare capaces) corrigendae sint, coram

ipsarum matre aut aliis testibus vel in confessionali illas corrigat; et in exhortatione facienda teneritudines evitet. Caveat speciatim, si forte aliqua puella (quae cum parochus aliquam relationem, etsi honestissimam, habuerit) esset gravida et oporteret illam abscondere ut clam parturiret, caveat (inquam) ne ipse locum quaerat aut pecuniam ei suppeditet. Caveat uno verbo se seipsum et proprium honorem in gravissima discrimina coniciat.

IX. Si parochus animadvertat esse impossibile aut non opportunum ut per se ipsum peccatorem admoneat, tunc videat an ope alicuius personae familiaritate vel amicitia eidem coniunctae convenienter et efficaciter suum intentum obtinere queat. Foeminae, quamvis vitam devotam non profiteantur, si rogentur a parochus ut alicui inordinationi in propria familia existenti remedium apponere satagant, talem ac tantam adhibere solent curam et industriam, ut saepe saepius obtineant ea, quae parochus suo immediato interventu nunquam obtinisset. Si ne hoc quidem modo proficere possit, interdum recurrere poterit ad correctionem negativam; quatenus scilicet, v. g. eleemosynas, vel favores, vel obsequia, vel signa benevolentiae, quae prius praestabat, amplius non praestet aut imminuat.

X. Frassinetti (*Man. n. 86*) suggerit etiam ut parochus ope epistolae peccatores huiusce generis admoneat. Sed heu quot epistolae (apud nos) scribi deberent! Medium istud nimis scrupulosum est, et forte etiam valde periculosum esse potest, ne scilicet huiusmodi epistolae in malam partem accipiantur, idque solum assequantur ut parochus exosus reddatur aut irrisionibus exponatur. Apud theologos, qui Frassinettium praecesserunt, hoc medium indicatum non invenio, illudque practice excludi debere censeo, nisi forte ex una parte de persona educatissima (ad quam parochus accedere nequiret), et ex alia de casu gravissimo et urgentissimo ageretur; et tunc quoque cum maxima ponderatione procedendum esset, ne aliquod verbum minus prudens e calamo elaberetur. Quid si parochia-

nus gravi infirmitate laboraret? Expediretne tunc ut parochus, si eius visitationes recusarentur, ad epistolam recurreret? R. Negative. Quis malas, quae ex hac epistola oriri queunt, consequentias divinare potest? Si potius parochus aliis mediis consuetis procuret ut aditum obtineat, semper aliqua spes ei remanebit quod saltem in extremis advocetur; sed, si propter hanc epistolam infirmus eiusque familia vehementer irritetur (quo nil facilius), nonne haec spes prorsus evanesceret?

554. *Quum praeter correctionem adsint alia media quae iuvare possunt ut haec vel illa inordinatio e medio tollatur aut minuatur; quaeritur an expediat vel oporteat, ut parochus ad illa recurrat?*

I. Quaedam media, dum inordinationem aliquam e medio tollunt, aliud forsitan maioris momenti malum suscitant; et haec adhiberi non debent. Qui itaque curant ut domini modo hanc modo illam familiam e fundo aut domo arceant; vel (ut aliquem parochianum a periculo eripiant) modo hunc modo illum seductorem occultum nominatim vituperant aut infamant; vel demum semper in eo sunt ut brachium saeculare invocent et parochianos in carcerem coniciant; hi, inquam, caveant ne mala multo maiora provocent; ne scilicet parochianorum benevolentiam amittant, et multas familias ita irritent ut contra sacerdotes acerrimum et perpetuum odium concipiant. Idem dic de parochis, qui meretricibus, concubinis, aliisque malevolentibus pecuniam suppeditant ut a peccatis desistant, dum bonos pauperes et puellas honestas sine ullo subsidio relinquunt. Systema huiusmodi nihil boni obtinere solet; et, quamvis interdum aliquo modo proficeret, haec utilitas comparari nequiret cum damno quod ex alia parte oriretur; notitia enim quod parochus non bonis sed perversis subsidia confert, efficit ut boni animo deiciantur, et pravi ansam ad enormitates perpetrandas et ad fingendam poenitentiam sumant. Parochi itaque ordinarie videant prius veros et stabiles poenitentiae fructus, et postea subsidia praestent. Dixi *ordina-*